

פרשת אמור

הליכות עולם לו

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
20:47	19:55	19:03*	י-ם
20:44	19:53	19:01	ת"א
20:47	19:55	19:04	חיפה
20:44	19:53	19:02	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:43

כי לא תשכח מפי זרעו

התפללה על רוחניותו של בנה, שיהיה צדיק וחשוב הראוי למשוך למלוכה ושווה למשה ואהרן, ולפירוש הרביעי התפללה גם על גשמיותו שיהיה ממוצע שלא תשלוט בו עין רעה. ואמנם בגמרא (מכות י"ז: וברש"י ד"ה דילידא) ראינו לאחד מגדולי האמוראים, רבא, שכתב לכל אם בישראל שתתפלל דוקא שיהיה בנה כר' שמעון בר יוחאי, [שהשבוע ביום ששי תחול יום הילולתו], והשתמש בלשון חריפה מאוד, ואמר שמי שיוולדת תבקש רחמים שיהיה בנה כר' שמעון, ואם לא שלא תלד. ומדוע באמת החליט רבא כך, מפשט הגמרא נראה מפני שהתפעל מעוצם חריפותו של ר' שמעון בתורה הקדושה, כששמע דרשתו על פסוק אחד בתורה, ואמר אע"פ שאפשר לפרוך את דרשתו, מ"מ עצם דרשתו היא גאונית מפליאה שעל כך צריכה כל אם בישראל להתפלל שבנה יהיה כר' שמעון.

אלא שבאמת קשה לומר כן, וכי כולם יהיו גאונים כר' שמעון, ומה גם שלא חסר מרבתינו הקדושים שהיו מפליאים בחכמתם, וכר' מאיר בעל הנס שאמרו עליו רבותינו (עירובין י"ג:): גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו, ולא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה, ואמר רבי מה שאני מחודד בלימוד יותר מחברי מפני שראיתי לרבי מאיר מאחוריו ואילו ראיתו מלפניו הייתי מחודד יותר. וכידוע ר' מאיר היה בדורו של ר' שמעון, ומדוע א"כ בחר רבא דוקא בר' שמעון מכולם.

ולכן נראה שבשל הלימוד שלו, שהיה השקדן הגדול בדורו, ולמד בכל תנאי, כידוע מלימודו שלוש עשרה שנה במערה, ולא עוד אלא שלימד את בנו במסירות נפש במערה, תחת רדיפת הרומאים, ואדם שלומד כך הוא יכול להגיע לבאר פסוקי התורה באופן מפליא, ומזה רבא התפעל כל כך כי זה מה שנצרך להמשכיות הדור, ולכן אמר לכל נשות ישראל להתפלל שבנם יהיה כר' שמעון, כי הרבה חריפים היו אבל לא למדו הרבה מפני שסמכו על חריפותם, ולא התעלו בתורה, הרבה גאונים היו שלא יצא מהם תלמידי חכמים מפני שבטחו על גאוונותם, אבל הבטחון האמיתי לגדול בתורה הוא השקדנות, וזו היתה מידתו של ר' שמעון, וכמו שראינו בגמרא (גיטין ס"ז:): איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים וכו' רבי שמעון טוחן הרבה ומוציא קימעה, דהיינו לומד הרבה ושוכח מעט, ומה שהוא שוכח אינו אלא הדברים שאין הלכה כמותו. וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו, בני, שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, ופירש רש"י: שנו מדותי - למדו תורת. שמדותי תרומות מתרומות מדותיו של ר"ע - בחרתם ותרמתם מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה. עכ"ל. א"כ עיקר מידתו של ר' שמעון, עסק התורה והחזרה עליה בכל הכח וההשקעה, ומידה צריך ללמד לתלמידים.

ובזה יובן מה שאמר רשב"י (שבת קל"ח:), רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשכח תורה מישאל שאלהיך כי לא תשכח מפי זרעו. וכבר רמזו בסופי תיבות של המילים הללו את שם אביו של ר' שמעון יוחאי, והיינו לומר שכאשר אדם דואג לזרעו אחריו שיחזור על התורה שלא תשכח ממנו, בודאי שהתורה תמשיך ותזרח לעד. ה' יכנונו ללמוד מידותיו של רשב"י ויתקיים בנו ובכל ישראל אחיזנו, כי לא תשכח מפי זרעו.

פרשתנו פותחת בציווי מיוחד לכהנים אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְעַמְיוֹ, והנה רואים שישנו כפל אמירות, אָמַר וְאָמַרְתָּ, ופירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, דהיינו שבגם הכהנים הגדולים, דהיינו שמעל גיל מצוות, מצויים לשמור על הכהנים שמתחת גיל מצוות להזהירם ולחנכם לבל יטמאו למת, ובכל ההלכות השייכות לטהרת הכהנים. וכעין זה נאמר לנו בסוף הפרק שאחר שפירטה התורה כל דיני טהרת הכהנים מטומאה, נאמר (כ"א כ"ד): וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. ופירש רש"י: וידבר משה - המצוה הזאת. אל אהרן וגו' ואל כל בני ישראל. להזהיר בית דין על הכהנים. עכ"ל. והיינו שהוקשה לרש"י מה ענין ישראל כאן, הלא כל המצוות המוזכרות בפרק זה הינם לכהנים, ולכן מפרש על בית דין שהוא של ישראל להזהיר את הכהנים. והרי לנו שוב שמירה מיוחדת שיש לעשות על הכהנים, והפעם על ידי בית הדין של ישראלים, שגם חכמי ישראל מצויים לשמור על קדושת הכהנים.

ואמנם בודאי שהכהנים הינם כהנים באמת מזרע אהרן הכהן, אך אפשר גם לפרש בדרך רמז על התלמידי חכמים שבדור, שענינם שווה לכהנים, שהרי לכהנים נאמר (דברים ל"ג י') יָרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל, ותלמידי חכמים הם המלמדי תורה שבדור, ומלמדים דעת ומעשה את העם. והם צריכים שמירה מיוחדת לגדול בקדושה ובטהרה, יותר מכל העם, והגדולים שבהם צריכים לשמור על הקטנים שיגדלו כראוי לתורה ויראת ה' טהורה. ואפשר שנאמר כאזרהה לכל אב ואם יהודים על ילדם, וזה נרמז במה שאמרה התורה בסוף הפרק וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לומר שמצוה זו אינה מיוחדת לכהנים בלבד, אלא גם אל כל בני ישראל, רק שהכהנים יש להם לחנך ולדאוג בכפלים מצד ההלכות הנוגעות אליהם, אולם כל אחד מיישראל צריך לדאוג לבניו שיגדלו בתורה ויראת ה' טהורה.

והדאגה לקדושת הבנים וטהרתם איננה מתחילה מהלידה או לאחר מכן כשיגדלו, אלא כבר מעת ההריון ולפני כן, וכמו שאנו רואים אצל הכהנים שמצויים על קדושתם לא לחלל זרעם ולא לישא מי שאינו כשר לכהונה, ואם נשא הרי זרעו חלל, וכעין זה כאמור הוא גם בכל ישראל, שצריכים לדאוג לבניהם כבר מעת הריונם שהכל יהיה בקדושה ובטהרה, וכמו שאמרו רבותינו (קדושין ע.), כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מילח, אמר רבה בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים.

והנה כמו בכל דבר בודאי שצריך להתפלל שיוזכה לבנים צדיקים וכשרים, וכמו שראינו אצל רבקה אימנו שהלכה לדרוש בה' כאשר ראתה ח"ו שולדה נוטה לתרבות רעה, ואמרה (בראשית כ"ה כ"ב) אִם כֵּן לִמָּה זֶה אֲנֹכִי וְתַלְמִיד לְדָרֵשׁ אֶת ה', שהלכה לבית מדרשו של שם, לדרוש את ה' ולהתפלל על כך. וחנה התפללה לה' (שמואל א', א' י"א) וַיִּתְּמָהּ לְאִמְתָּךְ זָרַע אֲנֹשִׁים, ופירשו רבותינו (ברכות ל"א:): ד' פירושים: א. רב אמר אדם חשוב הראוי להמנות בין אנשים (תוס' שם). ב. שמואל אמר זרע שמושח שני אנשים, הלא הם שאול ודוד שמשחם למלוכה. ג. רבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני אנשים, הלא הם משה ואהרן, וכמו שנאמר (תהילים צ"ט ו') מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּכֹהֲנֵינוּ וְשְׂמוּאֵל כְּקָרְאֵי שְׁמוֹ. ד. וחכמים אומרים זרע שמובלע בין אנשים, לא ארוך ולא גויז וכו', לא חכם ולא טיפש. הרי שלדעת ג' אמוראים

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן בת רחל

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות לערב שבת (המשך, תספורת)

צריך האדם לזוהר שלא ישים ידו בזקנו למשמש בה כדי שלא יעקור ויתלוש איזה שער. (כמבואר בשער המצוות פרשת קדושים). ובספר אורחות יושר (פרק הדרת פנים) כתב שמרן החזו"א בראתו יהודי שמגלה זקנו נפשו היתה סולדת ממנו והיה מרגיש רע.

לז. ולספר שער זקנו במכונת גילוח, שעשויה מסכינים ורשת עליהם המפרידה בין הסכין לבין העור, הנה מי שאוסר במספרים כעין תער בודאי שאוסר אף במכונות אלו, אך גם מי שמתיר במספרים כעין תער, מ"מ במכונות יש האוסרים שלדעתם אינו כעין תער אלא הוא ממש תער (לקוטי הלכות לח"ה, מכות יד ע"ב, עין משפט אות ז). ועיין בשו"ת יביע אומר (ח"ט חו"ד סי' י'), שקיבץ כל השיטות בזה, וסיים בזה הלשון: כל איש שיכול לגדל זקנו או לתקנו במספרים שלא כעין תער, תבא עליו ברכה, אבל אלו שאינם יכולים, הן מפני סיבות של פרנסה, הן מפני שעלול לגרום הדבר לעורר מחלוקת בבית, ומגלחים זקנם במכונת גילוח חשמלית, יש להם על מה שיסמוכו, ובלבד שיהזרו שלא להדק את המכונה אל עור הפנים, כדי שלא יעקר השיער משרשו. עכ"ל. ובמכונות גילוח הקיימות כיום, שהם משוכללות רבה המכשלה, וישנם מכונות שגם כאשר אינם מהודקות לפנים הסכין יוצאת מבעד לרשת ועוקרת השער משורשו, אשר על כן מצוה רבה להזהר מגילוח במכונה שאין לה הכשר, שבמכונה שאין לה הכשר קרוב לודאי שעובר בה על איסור תער ממש.

מ. תספורת בערב שבת של ימי העומר אסורה (כמבואר בשו"ע סי' תצ"ג סעי' ב' וג'), ואמנם יש מן התימנים שנהגו לגלח שערות ראשם כל ערב שבת ואפילו בימי הספירה, ואלו הנוהגים כן יכולים להמשיך במנהגם, ובלבד שבד"כ מקפידים על מנהגי תימן, ולפחות במנהג התספורת שהיה נהוג בתימן, והיינו שאינם נוגעים בזקן כלל, ומגלחים את כל ראשם, ומשאירים את פאות ראשם. אבל אלו שמגדלים מעט משערות ראשם אחר האזניים, שהוא מנהג מור ואין לו מקור בהלכה, כמבואר בהלכה ל"ו], אלו בודאי שאינם יכולים לומר תימנים אנחנו ומותר לנו להתגלח כמנהג התימנים, שהתימנים לא היו מגלחים זקנם כלל כל השנה, ואת שערות ראשם היו מגלחים כל ערב שבת. [וזה לא כמו שכתב בשו"ע המקוצר (סי' צ"ב הערה י"ד), בלי טעם וסיבה. ולענ"ד אינו נכון, שהרי כל היתרם הוא מכת מנהג אבותיהם, ואם לא נהגו בו מאיזה טעם יש להתיר להם].

מא. לדעת השו"ע (שם סעי' ב') איסור התספורת בימי העומר הוא עד ל"ד לעומר בבוקר, ולדעת הרמ"א נוהגים להסתפר בל"ג בעומר, והשנה שחל ל"ג בערב שבת, לכל הדעות מותר להסתפר בו, ואמנם לכתחילה לא הותר אלא ביום ששי ולא בליל ששי, ומי שדחוק ולא יוכל להסתפר ביום ששי יוכל להסתפר בליל ששי (משנ"ב שם סי' ק"א, חו"ע יו"ט עמ' רס"ז). ואמנם לדעת רבנו האר"י אין להסתפר בל"ג בעומר ולא בל"ד אלא בערב שבועות (כמבואר בשער הכונות דף פו ע"ה), והחמירו בזה אפילו לחתן ביום חופתו (כמבואר בנהר שלום דף לג ע"א), או לבעלי הברית אפילו ביום המילה (אגרות הרמ"א סי' ב'). [והנהוגים על פי הקבלה יעשו כן אפילו אם גדלו שערות ראשם מאוד, ואין להם לחשוש לניווול בשבת, שרוב הראשונים והשו"ע לא כתבו שמצוה לספר שערות הראש לכבוד שבת, וכמו שהארכנו בזה בהלכה ל', וכמו שנוהגים בימי אבלות ובימי העומר. ודע שכל זה לענין תספורת, אבל נטילת ציפורניים בימי ספירת העומר מותר בכל ערב שבת או כפי הרגלו, בין לפי הפשט ובין לפי הקבלה].

לו. מנהג הספרדים לספר פאות הראש בשווה לשער ראשם, [וכן מוכח מדברי הש"ס וכל הראשונים, שאינם מזכירים כלל לגדל פאות הראש, רק שלא יעבירו לגמרי], ויש מהם המתנהגים ע"פ הקבלה (ע"פ המבואר בשער המצוות פרשת קדושים) ומגלחים כל שערות הראש ומניחים פאות הראש עבים, אך לא ארוכים ומשתלשלים. ומנהג חלק מהאשכנזים להאריך פאות ראשם ולהניחם מאחורי אוזניהם, ותבוא עליהם ברכה. [ואין אנו מדברים באלו המניחים חוט של שער הנמשך מהשערות אחורי אוזנם, ומושיכים אותי מאחורי האוזן, שעושים חוכא ואיטלולא ממצות התורה, שהתורה צייתה על פאת הראש ולא לגדל שער שאחורי האוזן]. ומנהג חלקם לגדל ולהאריך מאוד את פאות ראשם, ואשרי חלקם שבכך הם ניצלים מכל החששות האמורות בהקפת הראש. ואלו ואלו צריכים לדעת שזו חומרה בלבד ולא הלכה, ואסור להם לחשוב שמי שאינו נוהג כמותם כאילו הוא גוי.

לז. ואמנם אלו המאריכים פאות ראשם צריכים הם להזהר לא לסלסל בשערות ראשם בשעת התפילה ולימוד התורה, שהוא מסיח את הדעת מהתפילה והתורה. ובודאי שלא יתן כל דעתו על יופי פאות ראשו, וימרחם בגלל ויעשה להם רולים וילך עם מסרק צמוד בכיסו ובכל עת מצוא יסרקם, שכל אלו דברים שאין הדעת סובלתם, ולא לזה היתה כונת המחמירים לגדלם. ויש שהזהירו שלא לתלוש שיערה משערות הפאות, וגם לא להסתרק, שמכיון שבפאות הראש אנו מחמירים יותר מן הזקן שאפילו שלא בהשחתת אסור, א"כ אף שלא בדרך גילוח אסור. [עיין בפ"ת (סי' קפ"א אות ג'), שהביא תמיהת רע"א היאך מסרקים הפאות, והוא מחדושו לשבועות (ב). אלא שחתנו הגאון חתם סופר בתשובה (יו"ד סי' קל"ט וק"מ) האריך לדחות הדברים. אולם לא ראינו להגאון רע"א שחזר בו]. וכמו כן יש שהזהירו שלדעת רבנו האר"י יש להזהר שלא יכנסו פאות הראש בגבול הזקן, ששערות הראש הם דינים ושערות הזקן הינם חסד (דרכי תשובה סי' קפ"א סוס"ק ט"ו). [אולם לענ"ד מדברי רבנו האר"י בשער המצוות מוכח שאין בזה איסור ורק קצצם מפני שאינם מפאות הראש, ואין ענין להאריכם]. ואמנם יש להוסיף שלפי רבנו האר"י צריך להזהר שלא יגדלו פאותיהם לאורך למעלה לכיוון הראש, ולרוחב מעבר לאחורי האזניים, שאין אלו מקום הפאה באמת, ונמצאים שמגדלים שערות ראשם ומרבים הדינים (עיין בשו"ת תורה לשמה סי' שצ"ו שיש להקפיד לגלח כל שערות הראש ולא להשאיר אפילו אחד). וגם לפי הפשט יש להזהר בכך, שיכול להוות חציצה בתפלין של ראש, וגם גורם שהתפלין אינן מונחות היטב (עיין במשנ"ב סי' כ"ז ס"ק ט"ו וט"ז). ויופי המצוה הוא שמקיימים אותה בדיוק כהלכה. **לח.** פאות הזקן הם חמישה, ורבו בהם הדעות, לפיכך ירא שמים יצא את כולם ולא יעביר תער על כל זקנו כלל, ואפילו תחת הגרון. (שו"ע והרמ"א שם סעי' י"א). ואינו חייב על השחתת פאת הזקן אלא בתער, אבל במספרים מותר, אפילו כעין תער. (כן דעת רוב הראשונים והשו"ע שם סעי' י'). ויש פוסקים האוסרים לספר זקנו במספרים כעין תער, ולא התירו אלא במספרים שלא כעין תער (שו"ת מכתם לדוד חו"ד סי' כ"ה, דרכי תשובה שם ס"ק י"ז-י"ט). ורבנו האר"י היה נוהג שלא לחתוך שער הזקן כלל לא בתער ולא במספרים לא למעלה ולא למטה ולא בשום מקום מן הזקן אפילו למטה תחת הזקן באותם שערות קטנים החופפים על הגרון ממש. ולא עוד אלא שהיה אומר שאיסור גדול מאד הוא לעקור או לתלוש בידו אפילו שער אחד בלבד בכל מקום זקנו כי הם צינורות של שפע ולכן